

УДК 598.2 : 591.9 (100)

ЗООГЕОГРАФІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОШИРЕННЯ ПТАХІВ Частина 1. НОТОГЕЙСЬКА І НЕОГЕЙСЬКА СУШІ

Г. В. Фесенко¹, І. В. Шидловський²

¹Інститут зоології ім. І. І. Шмальгаузена НАН України
вул. Б. Хмельницького, 15, Київ 01601, Україна
e-mail: h.fesenko@gmail.com

²Зоологічний музей Львівського національного університету імені Івана Франка
вул. Грушевського, 4, Львів 79005, Україна

Поширення птахів на Земній кулі підпорядковане поділу її поверхні на зоогеографічні суші та області, для яких характерні специфічні риси, котрі виділяють за присутністю так званих *показових* видів. У статті представлено аналіз орнітофауни Нотогеї та Неогеї, значні відмінності й унікальність видового багатства цих зоогеографічних суш, подано уявлення про сучасний стан поширення показових видів птахів на планеті. Запропоновано змінити назву Папуаської зоогеографічної підобласті на Папуанську, щоб узгодити її походження від назви країни, як це зроблено для всіх інших підобластей, а не від назви корінного населення. Запропоновано також ввести до складу Нотогеї Антарктичну зоогеографічну область, яка є специфічною територією, з оригінальною фауною та наявністю ендеміків і водночас із цілою низкою видів птахів, які поширені також у Новозеландській, Австралійській та Полінезійській областях цієї ж суші.

Ключові слова: зоогеографія, зоогеографічні суші та області, Нотогея, Неогея, показові види, поширення птахів, ендеміки.

Поширення птахів на Земній кулі підпорядковане поділу її поверхні на зоогеографічні суші та області, для яких, у свою чергу, характерні специфічні риси, котрі виділяють за присутністю так званих *показових* видів. Особливості зоогеографічного районування зумовлені значним впливом клімату, рельєфу, рослинності та інших чинників природного середовища, а також історичним процесом, протягом якого відбувалися зміни земної поверхні, що сприяли формуванню характеру поширення представників тваринного світу.

Дослідженням поширення тварин на Землі займається зоогеографія, а дещо ширшим колом питань – біогеографія, подібна до зоогеографії наука. Власне, основні завдання цих наук, у зоологічному плані – з'ясувати особливості формування фаун і поширення окремих видів на Землі й охарактеризувати різні регіони суші та водного простору за складом їх тваринного світу.

Перша публікація про зоогеографічний поділ суші, зроблений головно на основі аналізу складу представників орнітофауни, з'явилася ще у середині XIX ст., і належить вона П. Л. Склейтему [41], англійському зоологу, зоогеографу, який подорожував по Європі, Америці та Північній Африці. Свої основні праці цей вчений написав переважно стосовно птахів Південної Америки, описав багато нових для науки видів, склав чотиритомний каталог колекцій птахів Британського музею Натуральної історії та каталог птахів Америки. Досліджуючи поширення останніх, П. Л. Склейтем розділив земну поверхню на шість зоогеографічних областей, зокрема: Палеарктичну, Ефіопську, Індійську (яку А. Уолес пізніше назвав Східною), Австралійську, Неарктичну та Неотропічну. Цей поділ деталізував А. Уолес, який розробив сучасні основи зоогеографічного районування суші.

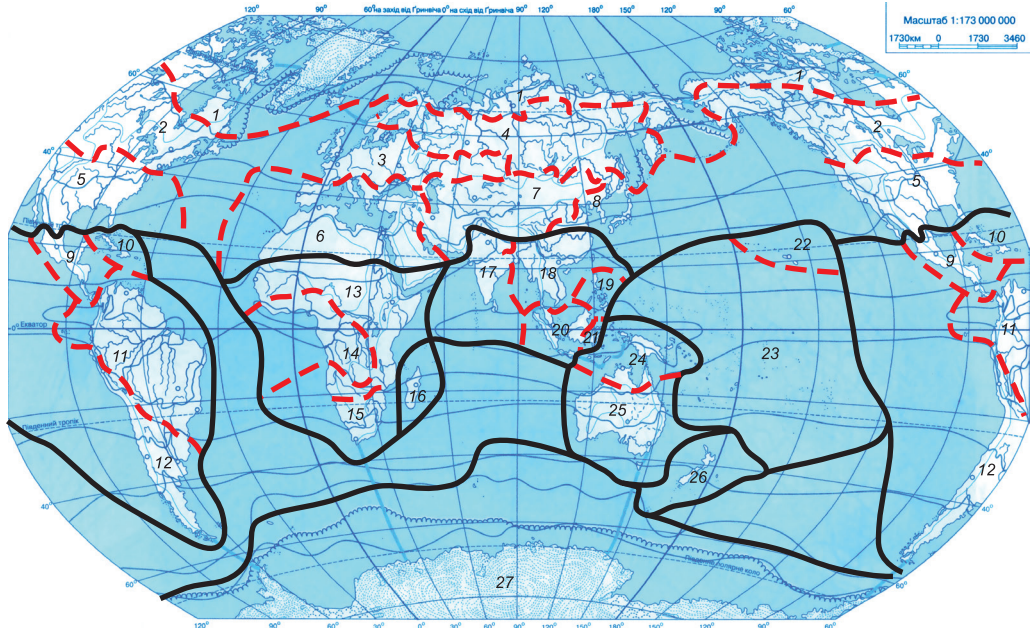
У першій половині XX ст. основи зоогеографії розвивали такі відомі вчені, як В. Г. Гептнер [5], В. П. Семенов-Тянь-Шанський [24], І. І. Пузанов [23] та інші. В останні півстоліття над питаннями зоогеографії активно працювали М. А. Бобринський і М. О. Гладков [2], П. Дж. Дарлінгтон [6], О. Б. Кістяківський та О. П. Корнєєв [9], О. Л. Крижанівський [10–16]. На сьогодні продовжує свої фундаментальні дослідження О. Л. Крижанівський, а також низка інших вчених, зокрема І. К. Лопатін [20, 21], А. Л. Лобанов, Г. С. Медведєв, Г. М. Абдурахманов [19], О. І. Кафанов [8], А. О. Лиховид [17, 18], Е. В. Прохоренко [22] та деякі інші.

Для опису особливостей поширення птахів у різних районах Землі за основу ми прийняли працю О. Б. Кістяківського та О. П. Корнєєва [9]. На наш погляд, автори цієї роботи навели обґрунтований поділ земної поверхні, виділяючи суші, області й підобласті з характерною фауною. Антарктида у цих авторів, як і у більшості інших, не включена в Нотогею і не описана як окрема зоогеографічна область, оскільки цей материк дуже вирізняється „бідністю” фауністичного та флористичного різноманіття.

Проте Є. К. Єсіпов [7] виділяє Антарктику в окрему зоогеографічну область, так само чинить А. Г. Воронов [3]. У навчальному посібнику з біогеографії П. П. Второв і М. М. Дроздов [4] виділяють Антарктику в окреме царство *Antarctis*, до складу якого зараховують весь материк Антарктиду, південні райони Південної Америки, Нову Зеландію та всі острови Субантарктичної зони. Одним із перших, хто відніс до Нотогеї усі острови Субантарктики, був І. К. Лопатін [21]. Подібні твердження знаходимо й у підручнику „Основи зоології та зоогеографії” Г. М. Абдурахманова, І. К. Лопатіна та Ш. І. Ісмаїлова [1], де автори пишуть, що Нотогея – справжнє острівне царство, якому неможливо дати однотипну фауністичну характеристику. Єдине, що об'єднує ці землі (крім подібності, обумовленої давністю походження), – це негативна ознака: бідність і однобічний розвиток тваринного світу.

На нашу думку, Антарктиду як сучасний осередок існування, зокрема, видів-представників Субантарктичної зони слід віднести до Нотогейської суші. Антарктична область є специфічною територією, з оригінальною фауною та наявністю ендеміків, але водночас із цілою низкою видів птахів, які поширені також у Ново-зеландській, Австралійській і Полінезійській областях Нотогеї. До птахів, спільних для усіх цих чотирьох областей, належать представники рядів Пінгвіноподібних (*Sphenisciformes*), Буревісникоподібних (*Procellariiformes*), Пеліканоподібних (*Pelecaniformes*) і Сивкоподібних (*Charadriiformes*).

На сьогодні виокремлюють чотири зоогеографічні суші, які ділять на дев'ять областей, а ті, у свою чергу, – на 27 підобластей (див. рисунок і таблицю).

Зоогеографічний поділ суші Землі
Zoogeographical division of the land Earth

Крім загального опису особливостей областей і підобластей, далі наведено переліки видів птахів, які характерні лише для конкретної області або підобласті і ніколи не трапляються на інших територіях. Саме через наявність цих видів віддзеркалюються природні умови і географічне розташування території на планеті. Для окремих підобластей переліки показових видів є особливо великими, що пов'язано зі значним багатством орнітофауни і, часто, специфічністю регіонів. Послідовність родин і латинські назви всіх наведених таксонів подано за класифікацією, прийнятою у виданні „Handbook of the Birds of the World” [25–40]. Для окремих видів, крім латинської родової назви з обраної класифікації, вказано синонімічну назву роду, яка також часто наводиться в літературі. Національні назви таксонів, для яких раніше українські означення не застосовували, подано за рукописними розробками Г. В. Фесенка з номенклатури птахів світу.

Нотогейська суша розташована в межах материків Австралія і Антарктида, а також включає островні системи, розташовані в Південному океані та на схід і північний схід від Австралії (аж до північного тропіка) в Тихому океані. Це одна з найунікальніших природних систем планети, представлена значною кількістю ендемічних і реліктових видів тварин, у тому числі птахів.

Новозеландська область охоплює території островів Нової Зеландії, Кермадек, Чатам, Баунті, Антиподів, Оклендських, Кемпбел і Макуорі. Розташована вона приблизно за 1600 км на південний схід від Австралії. Клімат океанічний, вологий, на півночі – помірно теплий, на півдні – дещо холодніший. Для клімату характерна велика кількість опадів, завдяки яким і наявності гір острови Нової Зеландії багаті на порожисті ріки і досить глибокі озера. Територія області відрізняється розмаїттям природних ландшафтів, які представлені горами, пляжами, рівнинами, болотами,

фіордами і навіть льодовиками. До наших днів острівна фауна зберегла своєрідність і таємничість, а завдяки важкопрохідним лісам, особливо острова Південний, нові види орнітофауни відкривають тут і до наших днів. В області поширені понад 200 видів птахів, у тому числі чимало ендемічних. Характерною особливістю області є значна представленість тих птахів, які екологічно заміщують ссавців і втратили здатність до польоту.

Зоогеографічний поділ суходолу Земної кулі
Zoogeographical division of terrestrial globe

Зоогеографічна суша	Область	Підобласть	№ на карті
Нотогейська	Новозеландська		26
	Австралійська	Австралійська	25
		Папуанська*	24
	Полінезійська	Полінезійська	23
		Гавайська	22
Антарктична		27	
Неогейська	Неотропічна	Гвіано-Бразильська	11
		Патагонсько-Чилійська	12
		Центральноамериканська	9
		Антильська	10
Палеогейська	Мадагаскарська		16
	Ефіопська	Західноафриканська	14
		Східноафриканська	13
		Південноафриканська	15
	Індо-Малайська	Індійська	17
		Бірмано-Китайська	18
		Зондська	20
Філіппінська		19	
	Целебеська	21	
Арктогейська	Голарктична	Тундри	1
		Тайги Старого світу	4
		Китайсько-Гімалайська	8
		Європейська	3
		Середземноморська	6
		Центральноазійська	7
		Сонорська	5
Канадська, або Тайги Нового світу	2		

(За: Кістяківський О. Б., Корнєєв О. П. Посібник з зоогеографії. К., 1968 зі змінами).

Примітка: * На відміну від авторів вказаного посібника, у цій таблиці назву однієї з підобластей Нотогейської суші подано як Папуанська, що походить від назви країни Папуа, тоді як автори утворювали назву від назви місцевого жителя – папуас, тобто Папуаська підобласть. У той же час назви усіх інших зоогеографічних областей утворені за назвою континенту або його частини, архіпелагу, країни чи природної зони, тому для узгодження походження назв областей пропонуємо відповідну заміну.

Одними з найхарактерніших її представників, ендеміками, є види родини Ківієвих (*Apterygidae*) – ківі (*Apteryx* spp.). Відомо три таких види, які на сьогодні заселяють Нову Зеландію, це – ківі бурий (*Apteryx australis*), ківі малий (*Apteryx owenii*),

ківі південний (*Apteryx haastii*). Ці нелітаючі птахи невеликого розміру, які ведуть сутінковий або нічний спосіб життя, живляться переважно комахами та червами, яких розшукують у вологому ґрунті за допомогою нюху. Крила рудиментарні, ноги чотирипалі, дзьоб видовжений із ніздрями на дистальній частині. Гніздо у цих птахів – неглибока ямка в землі або неглибока нора, куди самка відкладає 1–2 досить великих яйця. Насиджує кладку самець протягом сорока днів.

Із нелітаючих птахів характерні також представники родини Пастушкових (Rallidae) – уека (*Gallirallus (Ocydromus) australis*) і такахе (*Porphyrio mantelli*), з родини Папугових (Psittacidae) – какапо (*Strigops habroptilus*). Ендеміками області були також птахи моа (Dinornithidae), винищені людиною наприкінці XVIII – на початку XIX ст. Характерним для області є значна кількість морських птахів, зокрема пінгвінів (Spheniscidae), альбатросів (Diomedeidae), бакланів (Phalacrocoracidae), мартинів (Laridae), а також папуг (Cacatuidae та Psittacidae), мухоловок (Muscicapidae), кропив'янок (Sylviidae), повзиків (Sittidae) та інших.

Какапо (*Strigops habroptilus*, Psittacidae) – птах, який практично втратив здатність до польоту і веде наземний спосіб життя, заселяє Нову Зеландію і є найбільшим папугою у світі. Подібно до ківі, ці папуги ведуть присмерковий спосіб життя. Заселяють гірські ліси, де ховаються від небезпеки у невеликих заглибинах під корінням дерев. Живляться какапо листям і молодими ніжними пагонами рослин, корінцями та ягодами. Їхнє гніздо подібне до гнізда ківі, – невелика ямка у землі, куди самка відкладає 1–2 яйця. Насиджування триває близько 40–45 днів.

Серед інших видів папуг Новозеландської області слід відзначити представників роду Нестор (*Nestor*, Psittacidae), зокрема кеа (*Nestor notabilis*) та нестора білоголового (*Nestor meridionalis*). Це гірські види папуг, із міцним і досить великим дзьобом та дуже розвинутою верхньою щелепою. Оселяються в гірських, важкодоступних лісах південної частини Нової Зеландії. Ведуть присмерковий спосіб життя, хоча можуть бути активними упродовж цілого дня. Завдяки особливостям будови дзьоба можуть живитися плодами різних рослин або падлом, чи ї займатися хижацтвом, нападаючи головним чином на ягнят. З приходом європейських поселенців у Новій Зеландії виникло вівчарство. На початку його запровадження був значний падіж ягнят, що й спровокувало кеа не шукати собі їжу, а поїдати залишки туш і шкур овець. Коли ж вівчарство було налагоджене, падіж молодняка практично припинився, але папуги призвичаїлися до живлення м'якими тканинами ягнят, зокрема нирками. Таким чином, кеа почали нападати на молодих овець і у живих особин виїдати нирки. Це призвело до втрат у вівчарстві та викликало негативне ставлення людей до папуг. Практично до кінця XVIII ст. кеа були винищені по усій Новій Зеландії. Лише з розвитком природоохоронної діяльності, у XIX ст., ці папуги були оголошені рідкісними й узяті під охорону. Через 100 років кеа набув статусу відновленого.

Ще одним рідкісним та ендемічним видом Нової Зеландії є пісочник криводзьобий (*Anarhynchus frontalis*, Charadriidae), характерною особливістю якого є зігнутий управо дзьоб, що дає птахові змогу добувати комах з-під каміння. У Новозеландській області, окрім вказаних вище, показовими видами є: з родини Пінгвінових (Spheniscidae) – пінгвін жовтоокий (*Megadyptes antipodes*), пінгвін великий (*Eudyptes robustus*), пінгвін білогорлий (*Eudyptes schlegeli*), пінгвін прямочубий (*Eudyptes sclateri*); родини Альбатросових (Diomedeidae) – альбатрос королівський тихоокеанський (*Diomedea epomophora sanfordi*), альбатрос сірощокий тасманійський (*Diomedea cauta eremita*); родини Бакланових (Phalacrocoracidae) – баклан новозеландський

(*Phalacrocorax carunculatus*); родини Качкових (Anatidae) – чирянка новозеландська (*Anas aucklandica*); родини Куликосорокових (Haematopodidae) – кулик-сорока мінливобарвний (*Haematopus unicolor*); родини Чоботарових (Recurvirostridae) – кулик-довгоніг чорний (*Himantopus novaeseelandiae*); родини Голубових (Columbidae) – пінон новозеландський (*Hemiphaga novaeseelandiae*); родини Стрільцевих (Acanthisittidae) – стрілець (*Acanthisitta chloris*), гонець південний (*Xenicus lyalli*); родини Свистунових (Pachycephalidae) – моуга жовтоголовий (*Mohoua ochrocephala*), моуга білоголовий (*Mohoua albicilla*); родини Тоутоваєвих (Petroicidae) – тоутоваї чатамський (*Petroica traversi*), тоутоваї великоголовий (*Petroica macrocephala*); родини Медолюбових (Meliphagidae) – поє (*Prosthemadera novaeseelandiae*), макомако (*Anthornis melanura*); родини Коральникових (Callaeidae) – коральник червонощокый (*Callaeas cinereus*), тіко південний (*Philesturnus (Creadion) carunculatus*); родини Гигієвих (Notiomystidae) – гигі (*Notiomystis cincta*).

Чимало видів птахів цієї зоогеографічної області постраждали від тварин-інтродуцентів, зокрема ссавців, хоча на острови завозили також птахів. Усього було завезено 55 видів ссавців і 142 види птахів. Серед них прижилися і стали звичайними: з родини Качкових (Anatidae) – казарка канадська (*Branta canadensis*) і лебідь чорний (*Cygnus atratus*); родини Токрових (Odontophoridae) – перепелиця каліфорнійська (*Callipepla (Lophortyx) californica*); родини Фазанових (Phasianidae) – фазан звичайний (*Phasianus colchicus*); родини Жайворонкових (Alaudidae) – жайворонк польовий (*Alauda arvensis*); родини Дроздових (Turdidae) – дрозди чорний (*Turdus merula*) та співочий (*Turdus philomelos*), а також багато видів ссавців. При цьому постраждав наземний вид папуг – какапо (*Strigops habroptilus*, Psittacidae) і зник ему чорний (*Dromaius ater*, Dromaiidae).

Австралійська область, крім материка Австралії, охоплює сусідні острови, зокрема: Кенгуру, Тасманію, Норфолк, Лорд-Хау, Соломонові, Нову Гвінею, Ару, Танімбар, Хальмахера, Серам, Молуцькі, Малі Зондські й Архіпелаг Бісмарка. На більшій частині території Австралійської області панує тропічний або субтропічний клімат. Внутрішні райони Австралії пустельні та малозаселені. Лише південна частина материка й острів Тасманія лежать у помірній кліматичній зоні. Для клімату характерна велика кількість опадів, але центральна частина континенту становить собою пустелю. Характерною рисою орнітофауни цієї області як однієї з найдавніших, що пройшла окремий розвиток від інших континентів, є наявність австралійського ендемічного виду страусів – ему (*Dromaius novaehollandiae*, Dromaiidae), одного з найпримітивніших горобиних птахів – лірохвоста австралійського (*Menura superba*, Menuridae) та ендемічних папуг роду Какаду (*Cacatua*, Cacatuidae). У цілому орнітофауна області характеризується значною кількістю ендемічних родин і родів. Із 1200 видів птахів близько 450 – ендемічні, зокрема усі види родини Казуарових (Casuariidae), родини Великоногових (Megapodiidae), родини Наметникових (Ptilonorhynchidae), а також родини Медолюбових (Meliphagidae) (близько 200 видів), родини Дивоптахових (Paradisaeidae) (понад 100 видів). Із 83 родин, види яких заселяють цю область, 14 ендемічні, а це більше, ніж у будь-якій іншій області.

Австралійська область розділяється на дві підобласті – Австралійську та Папуанську.

Австралійська підобласть охоплює майже увесь материк Австралію та острови Кенгуру, Тасманію, Норфолк і Лорд-Хау. Орнітофауна цієї підобласті має яскраво виражений острівний характер і вирізняється значною кількістю ендеміків.

Зокрема, страус ему (*Dromaius novaehollandiae*, Dromaiidae) – великий за розміром птах із майже редукованими крилами і трипалими задніми кінцівками. Заселяють ці птахи напівпустельні та степові райони, тримаються невеликими групами, живляться рослинною їжею. До гнізда у вигляді ямки у землі самка відкладає 10–18 яєць, а самець насиджує кладку і водить малят.

Ендемічні і родини Лірохвостових (Menuridae), Гуцакових (Atrichornithidae), Ланграйнових (Artamidae), Скундових (Grallinidae) та Сорочицевих (CRACTICIDAE).

З ряду Горобцеподібних (Passeriformes) цікавими особливостями відзначаються одні з найбільших і примітивних представників – лірохвости (лірохвіст малий – *Menura alberti*, лірохвіст австралійський – *Menura novaehollandiae*, Menuridae). Птахи заселяють густі зарості чагарників у гірських лісових масивах, ведуть потайний спосіб життя, активні протягом цілого дня, можуть добре імітувати голоси інших птахів. Живляться різноманітними комахами, молюсками та червами, яких здобувають, риючи у підстилці та ґрунті. Гніздо будують на землі у вигляді округлої купи тонких гілочок, листя, трави та моху. Самка відкладає лише одне яйце, яке насиджує близько 45–50 діб.

Крім вищезгаданих видів, характерних для Австралійської підобласті, до показових належать також: із родини Пінгвінових (Spheniscidae) – пінгвін малий (*Eudyptula minor*); родини Буревісникових (Procellariidae) – тайфунник білокрилий (*Pterodroma leucoptera*), буревісник сірий (*Puffinus griseus*), буревісник тонкодзьобий (*Puffinus tenuirostris*); родини Сулових (Sulidae) – сула австралійська (*Sula (Morus) serrator*); родини Бакланових (Phalacrocoracidae) – баклан білогрудий (*Phalacrocorax fuscescens*); родини Чаплевих (Ardeidae) – бурай австралійський (*Botaurus poiciloptilus*); родини Качкових (Anatidae) – пато (*Stictonetta naevosa*), гуска тасманійська (*Cereopsis novaehollandiae*), галагаз австралійський (*Tadorna tadornoides*), чирянка австралійська (*Anas castanea*), широконоса австралійська (*Anas rhynchotis*), савка австралійська (*Oxyura australis*), савка сіра (*Biziura lobata*); родини Великоногових (Megarodiidae) – великоніг строкатий (*Leipoa ocellata*); родини Триперсткових (Turnicidae) – триперстка чорновола (*Turnix melanogaster*), триперстка мала (*Turnix velox*); родини Пастушкових (Rallidae) – курочка тасманійська (*Gallinula mortierii*), курочка чорна (*Gallinula tenebrosa*); родини Чоботарових (Recurvirostridae) – кулик-довгоніг австралійський (*Cladorhynchus leucocephalus*); родини Сивкових (Charadriidae) – чайка білогорла (*Vanellus tricolor*), пісочник чорноголовий (*Charadrius rubricollis*), пісочник австралійський (*Peltohyas australis*); родини Ерантових (Pedionomidae) – ерант (*Pedionomus torquatus*); родини Мартинових (Laridae) – мартин товстодзьобий (*Larus pacificus*); родини Крячкових (Sternidae) – крячок білолобий (*Sterna striata*), крячок австралійський (*Sterna nereis*), крячок тонкодзьобий (*Anous tenuirostris*); родини Голубових (Columbidae) – фапс малий (*Phaps elegans*), вонга (*Leucosarcia melanoleuca*); родини Какадових (Cacatuidae) – какатоїс буроголовий (*Calyptorhynchus lathamii*), какатоїс жовтохвостий (*Calyptorhynchus funereus*), какатоїс білохвостий (*Calyptorhynchus baudinii*), какаду червоноголовий (*Callocephalon fimbriatum*), какаду червонолобий (*Cacatua tenuirostris*), какаду-інка (*Cacatua leadbeateri*); родини Папугових (Psittacidae) – лорікет-нектароїд червонолобий (*Glossopsitta concinna*), лорікет-нектароїд блакитноволий (*Glossopsitta porphyrocephala*), періко жовтолобий (*Polytelis swainsonii*), періко жовтоголовий (*Polytelis anthopeplus*), періко рожевоголовий (*Polytelis alexandrae*), папужка болотяний (*Pezoporus wallicus*), папужка жовточеревий (*Geopsittacus occidentalis*), папужка червоногорлий (*Lathamus discolor*),

папужка червоноголовий (*Purpureicephalus spurius*), розела тасманійська (*Platycercus caledonicus*), розела помаранчева (*Platycercus adelaidae*), розела жовта (*Platycercus flaveolus*), розела білогорла (*Platycercus eximius*), розела жовтощока (*Platycercus icterotis*), розела червонолоба (*Barnardius barnardi*), розела чорноголова (*Barnardius zonarius*), папужка співочий (*Psephotus haematonotus*), папужка різнобарвний (*Psephotus varius*), папужка червоноплечий (*Psephotus pulcherrimus*), папуга червоночеревий (*Northiella haematogaster*), папужка рожевогрудий (*Neopsephotus (Neophema) chrysostris*), папужка синьокрилий (*Neopsephotus (Neophema) chrysostris*), папужка блакитнокрилий (*Neopsephotus (Neophema) elegans*), папужка скельний (*Neopsephotus (Neophema) petrophila*), папужка золоточеревий (*Neopsephotus (Neophema) chrysogaster*), папужка лазуровий (*Neopsephotus (Neophema) pulchella*), папужка червоноволий (*Neopsephotus (Neophema) splendida*); родини Зозулевих (Cuculidae) – дідрик смугастощокий (*Chrysococcyx lucidus*); родини Совових (Strigidae) – сова-голкониг гігантська (*Ninox strenua*); родини Гущаківих (Atrichornithidae) – гушак малий (*Atrichornis rufescens*), гушак великий (*Atrichornis clamosus*); родини Личинкоїдових (Campephagidae) – шикачик австралійський (*Pteropodocys (Coracina) maxima*); родини Кропив'янкових (Sylviidae) – матата мала (*Megalurus gramineus*), самітничок (*Eremiornis carteri*); родини Стаднякових (Pomatostomidae) – стадняк білобровий (*Pomatostomus superciliosus*), стадняк східний (*Pomatostomus halli*), стадняк рудоголовий (*Pomatostomus ruficeps*); родини Чаучилових (Orthonychidae) – чаучила східна (*Orthonyx temminckii*); родини Флейтистових (Eupetidae) – батіжник вусатий (*Psophodes nigrogularis*), батіжник світлочубий (*Psophodes cristatus*), пішак плямистий (*Cinclosoma punctatum*), пішак рудоплечий (*Cinclosoma castanotum*), пішак чорноволий (*Cinclosoma cinnamomeum*); родини Свистунових (Pachycephalidae) – свистун сіроголовий (*Pachycephala olivacea*), свистун рудогорлий (*Pachycephala rufogularis*), свистун південний (*Pachycephala inornata*); родини Тоутоваєвих (Petroicidae) – кракор південний (*Drymodes brunneopygia*), тоутоваї рожевий (*Petroica rosea*), тоутоваї малиновогрудий (*Petroica rodinogaster*), тоутоваї вогнистий (*Petroica phoenicea*), тоутоваї острівний (*Petroica multicolor*), королець брунатний (*Melanodryas vittata*), королець біловолий (*Eopsaltria georgiana*), королець західний (*Eopsaltria griseogularis*); родини Малюрових (Maluridae) – малюр сапфіровий (*Malurus cyaneus*), малюр лазуровий (*Malurus splendens*), малюр індиговий (*Malurus pulcherrimus*), малюр червоноплечий (*Malurus elegans*), малюр білокрилий (*Malurus leucopterus*), малюр-м'якохвіст рудоголовий (*Stipiturus ruficeps*), малюр-м'якохвіст рудолобий (*Stipiturus malachurus*), трав'яниця вусата (*Amytornis striatus*), трав'яниця товстодзьоба (*Amytornis goyderi*), трав'яниця маскова (*Amytornis barbatus*), трав'яниця скельна (*Amytornis purnelli*), трав'яниця вохриста (*Amytornis textilis*); родини Щетинкодзьобових (Dasyornithidae) – щетинкодзьоб бурий (*Dasyornis brachypterus*), щетинкодзьоб західний (*Dasyornis longirostris*), щетинкодзьоб рудий (*Dasyornis broadbenti*); родини Шиподзьобових (Acanthizidae) – попутник (*Pycnoptilus floccosus*), оригма (*Origma solitaria*), кущовик острівний (*Acanthornis (Sericornis) magna*), куреник рудогузий (*Hylacola (Sericornis) pyrrhopygia*), куреник білобровий (*Hylacola (Sericornis) cauta*), пустковик рудогорлий (*Pyrrholaemus (Sericornis) brunneus*), пустковик смугастий (*Calamanthus fuliginosus*), пустковик малий (*Chthonicola sagittatus*), шиподзьоб бурий (*Acanthiza pusilla*), шиподзьоб широкохвостий (*Acanthiza apicalis*), шиподзьоб тасманійський (*Acanthiza ewingii*), шиподзьоб рудогузий (*Acanthiza uropygialis*), шиподзьоб сіроспинний (*Acanthiza robustirostris*), шиподзьоб лісовий (*Acanthiza inornata*), шиподзьоб карликовий (*Acanthiza iredalei*), шиподзьоб смугастоволий (*Acanthiza lineata*),

білолобик бурий (*Aphelocephala leucopsis*), білолобик рудоволий (*Aphelocephala pectoralis*), білолобик чорносмугий (*Aphelocephala nigricincta*); родини Цокалкових (Epthianuridae) – цокалка золотиста (*Epthianura aurifrons*), цокалка білолоба (*Epthianura albifrons*), цокалка пустельна (*Ashbyia lovensis*); родини Королазових (Climacteridae) – королаз рудобровий (*Climacteris erythroptis*), королаз білобровий (*Climacteris affinis*), королаз рудий (*Climacteris rufus*); родини Діамантницевих (Pardalotidae) – діамантниця леопардова (*Pardalotus punctatus*), діамантниця тасманійська (*Pardalotus quadragintus*); родини Медолюбових (Meliphagidae) – медолюб-сережник середній (*Anthochaera carunculata*), медолюб-сережник великий (*Anthochaera paradoxa*), медолюб-сережник східний (*Anthochaera chrysoptera*), медолюб-регент (*Anthochaera Xanthomyza phrygia*), манорина зелена (*Manorina melanophrys*), манорина чорнощока (*Manorina melanotis*), медник чорноволий (*Lichenostomus leucotis*), медник жовтогорлий (*Lichenostomus flavicollis*), медник жовточубий (*Lichenostomus melanops*), медник масковий (*Lichenostomus cratitius*), медник смугастоволий (*Lichenostomus ornatus*), медник блідий (*Lichenostomus penicillatus*), медопійник тасманійський (*Melithreptus validirostris*), медопійник буроголовий (*Melithreptus brevirostris*), медопійник чорноголовий (*Melithreptus affinis*), медовка золотокрила (*Phylidonyris pyrrhopterus*), медовка жовтокрила (*Phylidonyris novaehollandiae*), медовка білолоба (*Purnella (Phylidonyris) albifrons*), медовка бронзова (*Gliciphila (Phylidonyris) melanops*), мієлеро сірий (*Conopophila whitei*), медолюб-шилодзьоб західний (*Acanthorhynchus superciliosus*), медолюб чорноголовий (*Sugomel (Certhionyx) nigrum*), медолюб строкатий (*Certhionyx variegatus*); родини Апостолових (Struthideidae) – крає (*Corcorax melanorhamphos*); родини Сорочицевих (Cracticidae) – куравонг тасманійський (*Strepera fuliginosa*), куравонг сірий (*Strepera versicolor*); родини Наметникових (Ptilonorhynchidae) – ойсея плямиста (*Chlamydera maculata*); родини Воронових (Corvidae) – крук лісовий (*Corvus tasmanicus*), крук малий (*Corvus mellori*); родини Ткачикових (Ploceidae) – вайдаг вогнистий (*Euplectes orix*); родини Астрильдових (Estrildidae) – вогнегуз тасманійський (*Stagonopleura (Emblema) bella*), вогнегуз південний (*Stagonopleura (Emblema) oculata*), вогнегуз червонощокий (*Emblema pictum*).

Папуанська підобласть охоплює три півострови: Кейп-Йорк, Арнем-Ленд і Кімберлі у північній частині материка Австралія, а також усі острови, що розташовані північніше. Особливою специфікою у цій підобласті вирізняються острови Нової Гвінеї, найбільші та центральні за розташуванням, і архіпелаг Бісмарка зі Соломоновими островами як перехідні ділянки до сусідніх областей – Полінезійської та Індо-Малайської. Приморський низовинний рельєф острова Нової Гвінеї змінюється скелястими горами у центральній частині. Серед дрібних островів трапляються й коралового походження, проте більшість – вулканічні. Клімат підобласті тропічний зі сезоном дощів, що припадає на грудень – березень. Понад 80% підобласті займають густі тропічні ліси.

Найхарактернішою особливістю орнітофауни Папуанської підобласті є наявність птахів, що належать до родини Дивоптахових (Paradisaeidae), яких налічують тут понад 60 видів. Не менш характерними для цієї підобласті є птахи ряду Голубоподібних (Columbiformes), які представлені великою кількістю видів і різними розмірними групами. Найбільшими та показовими видами цього ряду є рідкісні голуби-короначі (коронач північний – *Goura victoria*, коронач південний – *Goura scheepmakeri*, Columbidae).

У Папуанській підобласті як ендеміки поширені два підвиди салангани сундайської (*Aerodramus (Collocalia) fuciphaga dammermani* та *Aerodramus (Collocalia)*

fuciphaga micans, Apodidae). Невеликий буруватий або сіруватий птах із невеликою вирізкою на хвості, здатний до ехолокації, споріднений зі серпокрильцями. Політ у саланган не такий швидкісний, як у серпокрильців, дещо нагадує політ ластівки. Гнізда деяких видів цілком складаються із загуслої слини, тому їх вживають у їжу під назвою „ластівчиних гнізд”, вони є відомим делікатесом китайської кухні. Гніздяться салангани на скелях, але частіше в печерах на узбережжі моря. У гніздо без вистілки самка відкладає два, іноді три білих блискучих довгастих яйця. Протягом року буває 2–3 цикли розмноження, синхронно в кожній колонії. Інкубація триває 21 день, вигодовування пташенят – до 42 днів.

Показовими для цієї підобласті є й такі птахи: з родини Казуарових (Casuariidae) – казуар шоломний (*Casuarius casuarius*); родини Чаплевих (Ardeidae) – чепура строката (*Egretta (Ardea) picata*); родини Качкових (Anatidae) – галагаз-раджа (*Tadorna radjah*); родини Триперсткових (Turnicidae) – триперстка північна (*Turnix castanota*); родини Журавлевих (Gruidae) – антигона (*Grus anthigone*); родини Пастушкових (Rallidae) – пастушок мангровий (*Eulabeornis castaneoventris*), погонич рудоший (*Rallina tricolor*), погонич білобровий (*Porzana (Poliolimnas) cinerea*); родини Баранцевих (Scolopacidae) – баранець лісовий (*Gallinago megala*); родини Голубових (Columbidae) – тілопо чорнокрилий (*Ptilinopus cinctus*), голуб масковий (*Geophaps (Petrophassa) smithii*), голуб білоперий (*Petrophassa albipennis*), голуб рудоперий (*Petrophassa rufipennis*); родини Какадових (Cacatuidae) – какатоїс-голіаф (*Probosciger aterrimus*), какаду жовточубий (*Cacatua galerita*); родини Папугових (Psittacidae) – папуга зелено-червоний (*Eclectus roratus*), лоріто червоноголовий (*Geoffroyus geoffroyi*), лорікет веселковий (*Trichoglossus haematodus*), лорікет рожевоволий (*Psitteuteles versicolor*), розела золотиста (*Platycercus venustus*), папужка золотоплечий (*Psephotus chrysopterygius*), папужка чорноголовий (*Psephotus dissimilis*); родини Зозулевих (Cuculidae) – кукавка рудочерева (*Cacomantis castaneiventris*); родини Білоногових (Podargidae) – білоніг гігантський (*Podargus papuensis*); родини Рибалочкових (Alcedinidae) – рибалочка мангровий (*Ceyx pusillus*), тороторо малий (*Syma torotoro*), альціон-галатея вохристогорудий (*Tanysiptera sylvia*); родини Пітових (Pittidae) – піта червоночерева (*Pitta erythrogaster*), піта австралійська (*Pitta iris*); родини Монархових (Monarchidae) – совкодзьоб жовтобровий (*Machaerirhynchus flaviventer*), монарх чорнокрилий (*Monarcha frater*), монарх-голоок південний (*Arses telescopthalmus*), монарх-голоок квінслендський (*Arses kaupi*), міагра рудошия (*Myiagra ruficollis*); родини Чаучилових (Orthonychidae) – чаучила чорноголова (*Orthonyx spaldingii*); родини Свистунових (Pachycephalidae) – свистун бурий (*Pachycephala simplex*), ядлівчак квінслендський (*Colluricincla boweri*), ядлівчак скельний (*Colluricincla woodwardi*); родини Тоутоваєвих (Petroicidae) – кракор північний (*Drymodes superciliaris*), гвінейниця жовтонога (*Microeca griseocephala*), гвінейниця жовтогруда (*Microeca flavigaster*), свистач північний (*Tregellasia leucops*), королець попелястий (*Heteromyias (Poecilodryas) albispecularis*); родини Малюрових (Maluridae) – малюр фіолетовоголовий (*Malurus coronatus*), трав'яниця чорна (*Amytornis housei*), трав'яниця білогорла (*Amytornis woodwardi*), трав'яниця рудокрила (*Amytornis dorotheae*); родини Шиподзьобових (Acanthizidae) – папоротчук квінслендський (*Oreoscopus (Crateroscelis) gutturalis*), кущовик квінслендський (*Sericornis kerri*), кущовик тропічний (*Sericornis beccarii*), піроріро сіроголовий (*Gerygone chloronota*), шиподзьоб квінслендський (*Acanthiza katherina*); родини Окулярникових (Zosteropidae) – окулярник сумбейський (*Zosterops citrinella*); родини Медолюбових (Meliphagidae) – медівник сивоголовий (*Philemon*

argenticeps), медолюб квінслендський (*Xanthotis macleayanus*), медолюб вохристий (*Xanthotis flaviventer*), медолюб малий (*Meliphaga notata*), медолюб граційний (*Meliphaga gracilis*), медолюб білобородий (*Meliphaga albilineata*), медник різнобарвний (*Lichenostomus versicolor*), медолюб світлоокій (*Glycichaera (Timeliopsis) fallax*), медовець береговий (*Trichodere cockerelli*), медолик смугастий (*Ramsayornis fasciatus*), мієперо білогорлий (*Conopophila albogularis*), медовичка червоноголова (*Myzomela erythrocephala*); родини Вивільгових (Oriolidae) – вивільга мангрова (*Oriolus flavocinctus*); родини Сорочицевих (Cracticidae) – сорочиця чорноспинна (*Cracticus mentalis*); родини Наметникових (Ptilonorhynchidae) – наметник золотий (*Prionodura newtoniana*), ойсея велика (*Chlamydera nuchalis*), ойсея сіроголова (*Chlamydera cerviniventris*), нявкун строкатоволий (*Scenopoeetes (Ailuroedus) dentirostris*); родини Дивоптахових (Paradisaeidae) – оздобник великий (*Ptiloris magnificus*), манукодія гриваста (*Manucodia (Phonygammus) keraudrenii*), дивоптах великий (*Paradisaea apoda*), лофорин (*Cicinnurus regius*); родини Астрильдових (Estrildidae) – діамантник масковий (*Poephila personata*), папужник синьощокий (*Erythrura trichroa*), мунія жовтогуза (*Lonchura flaviprymna*).

Дивоптах великий (*Paradisaea apoda*, Paradisaeidae) – дзьоб у цього птаха дещо видовжений, сірий, біля основи зверху і знизу оперезаний чорним пір'ям. Верх голови, шиї, спина та плечові пера яскраво-жовті. Горло і нижня частина шиї темно-зелені з металевим полиском. Воло, груди, черево, крила, низ спини, надхвістя та стернові пера бурувато-руді. На боках тулуба (під крилами) розташовані пучки видовжених жовтих, а в нижній частині спини – білих пер, які утворюють своєрідний пишний шлейф. Стрижні двох центральних стернових пер дуже видовжені, тому загальна довжина самця зі шлейфом 43–46 см, самиця значно менша. Цей вид птахів трапляється переважно у рівнинних лісах, рідше – в горах (до 900 м н.р.м.). У світанкові години в період розмноження самці влаштовують у кронах дерев групове токування, на яке злітаються ще ввечері. Сидячи один за одним на гілці, вони кланяються, б'ють крилами і розгойдуються на гілці взад-уперед, у цей час пера шлейфа настобурчуються, а хвіст, зазвичай, підігнутий вниз. Під час токування кричать то гучніше, то тихше. Кульмінація настає, коли птах заводить розставлені крила за опущену голову, ніби прикриваючись, а тіло в цей час тремтить, завдяки чому пера шлейфа переливаються. У позагніздовий період птахи малопомітні, ховаються в кронах дерев. Своїм сильним дзьобом дивоптах великий легко перевертає листя і навіть відхиляє кору в пошуках комах; може знімати шкірку з плодів, збирає ягоди. Гнізда будує на гілках дерев. Гніздо чашоподібне. У кладці 1–2 яйця, які насиджує самиця. Живляться птахи насінням, ягодами, плодами, комахами, жабами, ящірками.

Лофорин (*Cicinnurus regius*, Paradisaeidae) – дзьоб середньої довжини, яскраво-жовтий; його більша частина, від основи, прикрита яскравими помаранчевими перами. Саме такого кольору і покривні пера верху голови та шиї самця. Усі покривні пера верху тулуба та грудей червонувато-руді з металевим полиском; черево біле, відмежоване від грудей темно-зеленим вузьким і переливчастим „фартушом”, облямованим угорі золотистою смужкою. Над жовтуватими очима чорні вертикальні нарости. Ноги яскраво-сині. Хвіст короткий, прямий, з двома видовженими ниткоподібними перами, у яких на кінцях круглі закручені бронзово-зелені опухала. Самиця бурувато-вохриста з поперечною строкатістю знизу на тулубі. Полігамний вид. У шлюбний період самець вибирає токове місце невисоко над землею у кронах дерев та на ліанах. Він настобурчує пера на шиї та грудях, розправляє

віялом пера боків тулуба, які вгорі зелені, а знизу сірі, часто змахує крилами і кланяється. При цьому птах піднімає вертикально хвіст і набуває вигляду кулі. У цей же час він розкитується на гілці з боку в бік, від чого завитки на стернових перах злітають, як м'ячики з рук жонглера. Кульмінацією токування є повисання самця вниз головою на присіді та розгойдування. Оселяються лофорини у лісах, гніздяться в дуплах, живляться фруктами і членистоногими.

Казуар шоломний (*Casuarus casuarius*, Casuariidae) – найтипівіший птах підобласті, який подібний до страусів, але відрізняється від них чорним забарвленням оперення, своєрідним дзьобом і роговим утвором–„шоломом” на голові; верхня частина шиї у нього гола, забарвлена у яскраво-синій і червоний кольори. Крила цих птахів майже редуковані, на них замість махових пер – п'ять міцних рогових стрижнів без опахал. Казуари ведуть потайний спосіб життя, заселяють густі лісові масиви. Живляться різноманітними соковитими плодами і дещо рідше тваринною їжею, зокрема жабами, ящірками та навіть рибою. Гніздяться в лісовій гушавині, нагрібають купу опалого листя і сухої трави, в яку самка відкладає від трьох до шести яєць.

Какатоїс-голіаф (*Probosciger aterrimus*, Cacatuidae) – великий папуга, з чорним оперенням із зеленкуватим відтінком. Дзьоб великий, масивний, дещо нагадує дзьоб ари (*Ara* spp.). На голові великий „чуб” із вузьких видовжених пер. Щоки оперені, рожевого або червоного кольору. Навколо очей також голі ділянки шкіри, але чорні. Ноги сірі. Заселяє високостовбурні тропічні ліси та савани-буш з окремими деревами. Тримається поодинокі або невеликими групами. Живиться насінням евкالیпта, акацій, фігових дерев та личинками комах, яких легко видобуває дзьобом з-під кори. Гніздиться в просторих дуплах старих дерев, високо над землею. У кладці одне яйце. Інкубація триває близько 30 днів. Пташеня залишає гніздо через 10–12 тижнів і перебуває під опікою батьків до 4–5 місяців.

Какаду жовточубий (*Cacatua galerita*, Cacatuidae) – оперення майже повністю біле. Махові пера, хвіст і щоки жовтуваті. „Чуб” яскраво-жовтий, загнутий угору. Навколо очей кільце світло-блакитне. Райдужна оболонка ока у самця чорна, у самиці – коричнева, дещо червонувата. Дзьоб темно-сірий, ноги сірі. Заселяє савани-буш, тропічні та заплавні ліси, рідколісся. Корм збирає головним чином на верхівках дерев, іноді на землі. Під час живлення на відкритих площах 2–3 птахів виконують роль сторожів, які при небезпеці злітають у повітря з гучним криком. До раціону птахів входять: горіхи, насіння, м'які плоди, квіти, бруньки, коріння, комахи та їхні личинки. Гніздиться цей какаду в дуплах високих дерев, неподалік води. У кладці 2–3 яйця, які насиджують обидва батьки. Інкубаційний період триває 28–30 днів. Пташенята залишають гніздо у віці близько трьох місяців, але ще 3–4 тижні дорослі їх годують.

Великоноги (*Megapodius* spp., Megapodiidae) – птахи з міцними ногами і коротким дзьобом. Відомо близько 19 видів, які належать до шести родів. Оперення від бурого до сизого та чорного. На відміну від інших птахів, великоноги не насиджують яйця, а закопують їх у землю чи гумус, де вони зігріваються за рахунок сонячного тепла або тепла, яке виникає при гнитті рослинних решток. Обидва партнери копають яму завглибшки 1 м і завширшки близько 3 м, наповнюють її рослинним матеріалом, який збирають поблизу. Як тільки опади зволожать принесений матеріал, самець закриває його шаром піску. Зверху на рослинних рештках птахи влаштовують нішу для яєць. Купа з піску, де закопані яйця, сягає висоти до 1,5 м та ширини до 4,5 м. Стежить за кладкою самець. Рецептори у дзьобі птаха слугують своєрідним „термометром”, завдяки чому самець контролює температуру всередині „інкубатора” і залежно від її коливань або розгортає пісок, або насилає його. У гніздову

нішу птахи відкладають від 2 до 34 яєць. Через 49–96 днів вилуплюються пташенята і самотужки видобуваються назовні. Через кілька годин вони вже здатні бігати, а через добу – літати.

Полінезійська область охоплює численні острови Тихого океану, у західній частині від острова Нова Каледонія на півдні до Каролінських і Маріанських островів на півночі, у східній частині – острови Туамоту і Маркізькі на півдні до Гавайських на півночі. Вона розділяється на дві підобласті – Полінезійську та Гавайську. Загалом, область охоплює такі острівні системи: Гербіди, Санта-Круз, Фіджі, Самоа, Тонга, Кука, Тубуаї, Товариства, Туамоту, Еліс, Гільберта, Фенікс, Маніхіні, Маркізькі, Каролінські, Маріанські, Маршалові, Лайн та Гавайські, останні з яких, на відміну від решти, належать до Гавайської підобласті. Більшість островів цієї області вулканічного або коралового походження, що визначає характер їхньої поверхні – рівнинний або гірський і впливає на наявність ендемічних видів. Зі 100 родів птахів Полінезії близько 30 родів є ендемічними. Клімат цієї області вологий і теплий, океанічний.

Для **Полінезійської підобласті**, зокрема для Нової Каледонії, властивий птах, зовні подібний до чаплі – кагу (*Rhynochetos jubatus*, Rhinochetidae). Virізняється він будовою дзьоба, на якому з боків є рогові трубкоподібні утвори, та наявністю пишного „чуба”. Веде сутінковий і нічний спосіб життя, відпочиває вдень. Живиться різними дрібними тваринами – червами, комахами, слимаками тощо.

Для Самоа характерний ендемічний голуб-горлач (*Didunculus strigirostris*, Columbidae) – птах міцної статури, з великою головою. Оперення голови, шиї та низу тулуба зелене, з полиском. Низ спини і надхвістя, верхні покривні пера крил і стернові пера бурувато-червоні; махові пера темно-сірі. Очі червонувато-бурі, навколоочне кільце і вуздечка оранжево-червона. Дзьоб теж оранжево-червоний, на кінчику світло-жовтий. Висота дзьоба більша за ширину, біля основи верхня щелепа дещо загнута вгору, потім профіль дзьоба рівний, кінчик гачкоподібно зігнутий донизу. Крила та хвіст заокруглені. Ноги яскраво-червоні. Оселяється в гірських лісах парами, зрідка невеликими групами. Гнізда птахи будують низько над землею біля стовбурів дерев. Ці голуби добре літають і швидко бігають. Живляться м'ясистими тропічними плодами, зокрема ягодами.

Крім згаданих, показовими видами цієї підобласті є: з родини Пастушкових (Rallidae) – пастушок гуамський (*Gallirallus owstoni*); родини Папугових (Psittacidae) – лорі-віні синьо-фіолетовий (*Vini peruviana*); родини Віялохвісткових (Rhipiduridae) – віялохвістка строкатовола (*Rhipidura verreauxi*); родини Свистунових (Pachycephalidae) – свистун рудочеревий (*Pachycephala rufiventris*); родини Шпачових (Sturnidae) – шпачок раротонзький (*Aplonis cinerascens*); родини Астрильдових (Estrildidae) – папужник віті-левуйський (*Erythrura kleinschmidti*), папужник новокаледонський (*Erythrura psittacea*).

Гавайська підобласть становить собою архіпелаг вулканічного походження, який ніколи не з'єднався з материком. Фауна цієї підобласті має різко виражений острівний характер. Найцікавішими представниками Гавайської підобласті є птахи ендемічної родини Мамоевих (Drepanididae), у якій налічують 32 види, з яких вісім вимерли внаслідок освоєння островів людиною. Ці птахи вирізняються строкатістю оперення та формою дзьоба. Заселяють лісові та чагарникові зарості, живляться нектаром квітів і дрібними комахами. На островах була винищена, але пізніше відновлена у природі казарка гавайська (*Branta sandvicensis*, Anatidae).

Ендемічним таксоном співочих птахів підобласті був також рід Мого (*Moho*) з родини Медолюбових (*Meliphagidae*), усі чотири види цього роду траплялися винятково на Гавайях. У трьох видів було блискуче чорне оперення з пучками жовтих пер під крилами. Ще один вид – мого алакайський (*Moho braccatus*) – був майже весь чорний. Саме жовті пучки пер вирішили їхню долю. Як і види родини Мамоевих (*Drepanidae*), мого вважали „королівськими птахами”, з пір'я яких виготовляли коштовні красиві накидки або вечірні сукні для дворян. Для цього вилловлювали тисячі птахів. Іншими причинами зникнення мого стали: викорчовування лісу, акліматизація нових видів тварин і поширення комарами завезеної пташиної малярії. Згадані тут гавайські медолюби вимерли: остання особина оагу (*Moho apicalis*) – у 1837 р., мого великого (*Moho bishopi*) – у 1904 р., мого гірського (*Moho nobilis*) – у 1934 р., мого алакайського (*Moho braccatus*) – у 1987 р.

Показовими видами цієї підобласті є: з родини Пастушкових (*Rallidae*) – погонич майсанський (*Porzana palmeri*); родини Монархових (*Monarchidae*) – елепайо (*Chasiempis sandwichensis*); родини Мамоевих (*Drepanidae*) – акепа гавайська (*Loxops coccineus*), акікікі кауайський (*Oreomystis bairdi*), акегокеге (*Palmeria dolei*), амакігі малий (*Magnumma (Hemignathus) parvus*), амакігі зелений (*Chlorodrepanis (Hemignathus) virens*), апапане (*Himatione sanguinea*), коа великий (*Rhodacanthis (Psittirostra) palmeri*), гавайниця лайсанська (*Telespiza (Psittirostra) cantans*), гавайниця ланайська (*Dysmorodrepanis munroi*), паліла (*Loxioides bailleui*), поулі (*Melamprosops phaeosoma*), іві (*Drepanis (Vestiaria) coccinea*).

Антарктична область займає весь однойменний материк на Південному полюсі разом з усіма прилеглими островами (Аргентинські, Південні Шетландські, Південні Оркнейські, Південна Джорджія, Південні Сендвічеві, Буве, Принца Едуарда, Крозе, Кергелен, Герд, Сен-Поль, Амстердам та велика кількість менших). Ландшафт області від рівнинного у глибині материка до гірського – на окраїнах. Клімат суворий, холодний, у центральній частині з температурами, нижчими -70°C . Через це фауна, і орнітофауна зокрема, характеризується значною бідністю, хоча має свої особливості.

Своєрідною візитною карткою Антарктичної області є усі види пінгвінів (*Spheniscidae*), у тому числі два найбільші – королівський (*Aptenodytes patagonicus*) та імператорський (*Aptenodytes forsteri*), а також сніжниця жовтодзьоба (*Chionis alba*, *Chionidae*), щеврик антарктичний (*Anthus antarcticus*, *Motacillidae*) і шилохвіст жовтодзьобий (*Anas georgica*, *Anatidae*), останній із яких поширений на острові Південна Джорджія.

Умови існування сприятливіші у Південному морі, де орнітофауна значно багатша за наземну; тут тримаються буревісники (*Procellariidae*): антарктичний (*Thalassoica (Puffinus) antarcticus*), білий (*Pagodroma nivea*), пінтадо (*Daption capense*). Показовими для цієї області є також: із родини Пінгвінових (*Spheniscidae*) – пінгвін-шкіпер (*Pygoscelis papua*), пінгвін антарктичний (*Pygoscelis antarctica*), пінгвін Аделі (*Pygoscelis adeliae*), пінгвін чубатий (*Eudyptes chrysocome*), пінгвін золотоволосий (*Eudyptes chrysolophus*); родини Альбатросових (*Diomedidae*) – альбатрос мандрівний (*Diomedea exulans*), альбатрос чорнобровий (*Diomedea melanophris*), альбатрос сіроголовий (*Diomedea chrysostoma*), альбатрос довгохвостий (*Phoebastria palpebrata*); родини Буревісникових (*Procellariidae*) – буревісник гігантський (*Macronectes giganteus*), буревісник велетенський (*Macronectes halli*), буревісник південний (*Fulmarus glacialisoides*), буревісник антарктичний (*Thalassoica antarctica*),

тайфунник кергеленський (*Pterodroma brevirostris*), тайфунник білоголовий (*Pterodroma lessoni*), буревісник блакитний (*Halobaena caerulea*), пріон антарктичний (*Pachyptila desolata*), пріон сніжний (*Pachyptila turtur*), буревісник-крихітка (*Puffinus (Procellaria) assimilis*); родини Качуркових (Hydrobatidae) – океанник сіроspinний (*Garrodia nereis*), фрегата чорночерева (*Fregeta tropica*); родини Пуфінурових (Pelecanoididae) – пуфінур георгійський (*Pelecanoides georgicus*); родини Качкових (Anatidae) – качка-пароплав фолклендська (*Thachyeres brachypterus*); родини Поморникових (Stercorariidae) – поморник антарктичний (*Catharacta maccormickii*); родини Мартинових (Laridae) – мартин магелланський (*Leucophaeus scoresbii*); родини Крячкових (Sternidae) – крячок антарктичний (*Sterna vittata*); родини Горнерових (Furnariidae) – трясохвіст острівний (*Cinclodes antarcticus*).

Неогейська суша розташована в межах Центральної та Південної Америки й островів, що їх оточують, до її складу входить Неотропічна область із чотирма підобластями: Гвіано-Бразильською, Патагонсько-Чилійською, Центральноамериканською і Антильською.

Неотропічна область вирізняється різноманітними ландшафтами, від низинних степів до гірських пасм. Вона займає весь Південноамериканський материк, більшу частину Центральної Америки (Мексиканського нагір'я), острови: Хуан Фернандес, Галапагос, Вогненна Земля, Фолклендські, Багамські, Малі та Великі Антильські. Клімат більшої частини цієї області екваторіальний або тропічний, вологий і жаркий; у південній частині області – субтропічний, а на крайньому півдні – океанічний або помірно континентальний. Загалом, фауна області дуже багата. У Неотропіках трапляються близько 2 900 видів птахів, тобто більше, ніж у будь-якій іншій із зоогеографічних областей. Однак значна кількість із них представлені малими популяціями, пов'язаними з окремими гірськими масивами чи річковими долинами. На рівні родин ендемізм виражений особливо яскраво, ендемічні понад 20 родин, зокрема: Паламедєєві (Anhimidae) – 3 види, Краксові (Cracidae) – 50 видів, Арамові (Aramiidae) – 1 вид, Агамієві (Psophiidae) – 3 види, Тіганові (Eurypygidae) – 1 вид, Каріамові (Cariamidae) – 2 види, Туканові (Ramphastidae) – 34 види, Тодієві (Todidae) – 5 видів, Момотові (Momotidae) – 9 видів; із підряду Тирановидних, або неспівочих горобцеподібних (Tyranni) – 9 родин, з майже 800 видами: Горнерові (Furnariidae), Котингові (Cotingidae), зокрема гребнечуби (*Rupicola* spp.), рари (*Phytotoma* spp.) і арапонги (*Procnias* spp.), а також кондори (Cathartidae), гарпії (Accipitridae), папуги (Psittacidae), дереволази (Dendrocolaptidae) та інші горобцеподібні. Із підряду Горобцевидних, або співочих горобцеподібних (Passeri, або Oscines) – Саякові, або Танаргові (Thraupidae). Лише у цій області трапляється єдиний вид ендемічного ряду Гоациноподібних (Opisthocomiformes) – гоацин (*Opisthocomus hoazin*, Opisthocomidae). Південну Америку через велике різноманіття пернатих називають „пташиним континентом”; лише в Колумбії налічують близько 1 600 видів птахів (більше ніж у будь-якій іншій країні Земної кулі).

Неотропіки є центром походження і областю максимальної кількості надзвичайно яскравих і дрібних птахів родини Колібрієвих (Trochilidae) – більше 300 видів.

Гвіано-Бразильська підобласть займає більшу, північну, частину материка Південна Америка, від Панамського перешийка до 30° пд. ш. У межах континенту до неї не входять гірська частина північно-східного узбережжя Тихого океану та Патагонія. Це найбільша з підобластей, її центром і найтипівішими територіями є басейни Амазонки й Оріноко, а також долина верхньої частини Парани. Клімат

цієї підобласті тропічний, вологий, що впливає на природні умови, а отже, й на фауну. Орнітофауна представлена значною кількістю оригінальних та ендемічних форм. Майже п'ята частина всіх родів ендемічні. До характерних видів належать кракси (Cracidae), папуги (Psittacidae), колибри (Trochilidae), тукани (Rhamphastidae), дятли (Picidae), гоацин (Opisthocomidae).

Папуги ара (*Ara* spp., Psittacidae) – одні з найбільших папуг світу, з довгим хвостом і порівняно великим, стиснутим з боків міцним дзьобом, з яскравим червоним, синім, жовтим і зеленим оперенням. Ці папуги заселяють ліси Бразилії. Живляться різноманітними плодами, в тому числі горіхами і насінням, тверду шкаралупу яких легко розгризають. Гнізда влаштовують у дуплах стовбурів великих дерев.

До найпоширеніших птахів величезних лісових масивів підобласті належать тукани (Rhamphastidae), які вирізняються особливим виглядом дзьоба і кольоровим оперенням.

З інших цікавих птахів – гоацин (*Opisthocomus hoazin*, Opisthocomidae), займає одне з провідних місць серед ендеміків. Цей вид, який за своїми анатомічними особливостями близький до куроподібних птахів (Galliformes), заселяє непрохідні прибережні мангрові зарості, узбережжя озер та болота з густими чагарниками. Політ гоацина важкий, дещо повільний. Живиться він цупким листям і плодами рослин. Гнізда будує на кущах і низьких деревах. У кладці 2–3 яйця, які птахи насиджують 30–34 дні. Особливо цікавою у анатомії виду є наявність двох кігтів на крилі пташенят. За допомогою них пташенята лазять по гілках, ховаючись від небезпеки. Крім того, пташенята уміють плавати. У дорослих птахів кігтів на крилах немає, і вони втрачають здатність плавати.

Кракси – представники номінативної родини Краксових (Cracidae) ряду Куроподібних (Galliformes). Більшу частину свого життя проводять на деревах, живлячись виключно плодами. Забарвлення птахів різноманітне, від чорного до рудого, ноги червоні. Певною мірою нагадують фазанів, але з коротшим хвостом. На відміну від інших куриних, кракси будують свої гнізда на деревах, куди відкладають лише по два яйця.

Особливим ендемічним представником ряду Журавлеподібних (Gruiformes) є тігана (*Eurypyga helias*, Eurypygidae). Ці птахи заселяють узбережні ліси Бразилії та Гвіани, де часто тримаються на добре освітлених галявинах. Живляться різноманітними водяними комахами.

Типовими представниками Гвіано-Бразильської підобласті є колибри (Trochilidae), які вирізняються малими розмірами та яскравим оперенням. Найменші види колибри за розміром з хруща, більші – з мухоловку. Особливостями цих птахів є зміна відтінків оперення залежно від умов освітлення і зависання на одному місці у польоті. Живляться вони на льоту нектаром квітів і дрібними комахами. Гнізда колибри споруджують на деревах і кущах, у розвилці гілок. У кладці 4–6 яєць, які птахи насиджують близько 12 днів.

Показовими видами цієї підобласті є також: із родини Тинамових (Tinamidae) – тинаму чорний (*Tinamus osgoodi*), тинаму смугастий (*Tinamus solitarius*), татаупа амазонійський (*Cryptellus variegatus*), татаупа білий (*Cryptellus undulatus*); родини Бакланових (Phalacrocoracidae) – баклан галапагоський (*Phalacrocorax (Nannopteryx) harrisi*); родини Ібісових (Threskiornithidae) – ібіс червоний (*Eudocimus ruber*); родини Паламедеєвих (Anhimidae) – паламедея (*Anhima cornuta*); родини Качкових (Anatidae) – крех бразильський (*Mergus octosetaceus*); родини Катартових

(Cathartidae) – катарта лісова (*Cathartes melambrotus*); родини Соколових (Falconidae) – парія колумбійська (*Micrastur plumbeus*); родини Краксових (Cuculidae) – чачалака рудогуза (*Ortalis ruficauda*), міту горбодзьобий (*Mitu mitu*), кракс-рогань північний (*Pauxi pauxi*), кракс амазонійський (*Crax globulosa*); родини Токрових (Odontophoridae) – токро венесуельський (*Odontophorus columbianus*); родини Агамієвих (Psophiidae) – агами білокрилий (*Psophia leucoptera*), агами зеленокрилий (*Psophia viridis*), агами сірокрилий (*Psophia criquetans*); родини Папугових (Psittacidae) – ара гіацинтовий (*Anodorhynchus hyacinthinus*), папуга-горобець еквадорський (*Forpus coelestis*), хірірі (*Brotogeris chiriri*), аратинга золотистоперий (*Aratinga solstitialis*), папуга білолобий (*Deropterus accipitrinus*); родини Гуахарових (Steatornithidae) – гуахаро (*Steatornis caripensis*); родини Потуєвих (Nyctibiidae) – поту рудий (*Nyctibius bracteatus*); родини Колібриєвих (Trochilidae) – ерміт прибережний (*Ramphodon naevius*), колібри-топаз (*Topaza pella*), колібри-рубін (*Chrysolampis mosquitus*), колібри-кокетка смугастовусий (*Lophornis magnificus*), колібри-коронет пурпуровий (*Boissonneaua jardini*), колібри-списодзьоб (*Ensifera ensifera*), ерміт зелений (*Phaethornis guy*), ерміт-серподзьоб темнохвостий (*Eutoxeres aquila*), колібри сапфірочубий (*Stephanoxis lalandi*), рабудито (*Discosura longicauda*), колібри-зеленохвіст золотистий (*Polytmus guainumbi*), колібри-ангел фіолетововусий (*Heliomaster squamosus*); родини Якамарових (Galbulidae) – якамара зелена (*Galbula galbula*), якамара вогнистогруда (*Galbula pastazae*), якамара турмалінова (*Galbula dea*), якамара жовтодзьоба (*Galbula albirostris*), якамара трипала (*Jacamaralcyon tridactyla*); родини Лінивкових (Bucconidae) – лінивка рудоголова (*Bucco capensis*), лінивка довгопала (*Argicus (Bucco) macrodactylus*), лінивка-смугохвіст чорнощока (*Nystalus chacuru*), лінивка-коротун сірощока (*Nonnula ruficapilla*), лінивка-чорнопер червонодзьоба (*Monasa nigrifrons*), лінивка ластівкова (*Chelidoptera tenebrosa*); родини Бородаткових (Capitonidae) – бородатка червоногорла (*Capito niger*), кабезон сірощокий (*Semnornis ramphastinus*); родини Туканових (Ramphastidae) – аракарі каштановиший (*Pteroglossus castanotis*), тукан жовтобровий (*Aulacorhynchus huallagae*), андигена золотогоза (*Bailloni bailloni*), андигена строкатодзьоба (*Andigena laminirostris*), андигена блакитна (*Andigena hypoglauca*), тукан червонодзьобий (*Ramphastos tucanus*), тукан великий (*Ramphastos toco*); родини Дятлових (Picidae) – гіла чорна (*Melanerpes herminieri*), гіла жовтогорла (*Melanerpes flavifrons*); родини Горнерових (Furnariidae) – землекоп бразильський (*Geositta (Geobates) poeciloptera*), землелаз болівійський (*Upucerthia (Ochetorhynchus) harterti*), сікора строката (*Leptasthenura striolata*), пію великий (*Siptornopsis hypochondriacus*), курутія колумбійська (*Cranioleuca hellmayri*), м'якохвіст великий (*Phacellodomus ruber*), піколезна рудохвоста (*Xenops milleri*), філідор рудочеревий (*Phylidor pyrrhodes*), тікотіко білобровий (*Anabacerthia (Phylidor) amaurotis*), листовик короткодзьобий (*Sclerurus rufularis*); родини Дереволазових (Dendrocolaptidae) – дереволаз білогорлий (*Nasica longirostris*), дереволаз-червонодзьоб східний (*Hylexetastes perrotii*), кокоа малий (*Xiphorhynchus (Lepidocolaptes) fuscus*); родини Сорокушових (Thamnophilidae) – кущівник-чубань західний (*Frederickena unduligera*), кущівник шиферний (*Thamnomanes caesius*), каатинга чорноголова (*Herpsilochmus atricapillus*), кадук сивий (*Myrmotherula menetriesii*), мурахолуб червоногузий (*Terenura spodioptila*), тілугі строкатий (*Drymophila squamata*), ману сірий (*Cercomacra cinerascens*), гормігуеро чорнощокий (*Myrmoborus myotherinus*), мурав'янка-куцохвіст гвіанська (*Hylophylax naevius*), мурав'янка-прудкокрил співоча (*Hypocnemis cantator*), покривник чорногорлий (*Myrmeciza atrothorax*),

аракура білочуба (*Pithys albifrons*), рудоок плямистий (*Phlegopsis nigromaculata*); родини Мурахоловових (Formicariidae) – мурашниця екваторська (*Grallaria gigantea*), торорої малий (*Myrmothera campanisona*), кусачка рудоголова (*Pittasoma rufopileatum*); родини Гусеницеїдових (Conoprophagidae) – гусеницеїд чернощокий (*Conoprophaga melanops*); родини Галітових (Rhinoecryptidae) – тапакуло каштановий (*Liosceles thoracicus*), макуквіно малий (*Merulaxis ater*), тапакуло північний (*Melanopareia torquata*), тапакуло бамбуковий (*Psiloramphus guttatus*), тапакуло цяткований (*Acropternis orthonyx*); родини Котингових (Cotingidae) – котинга бірюзова (*Cotinga cayana*), котинга пурпура (*Cotinga cotinga*), котинга смугастовола (*Cotinga maculata*), котинга жовтоока (*Cotinga maynana*), красочуб білоокий (*Cephalopterus ornatus*), красочуб екваторський (*Cephalopterus penduliger*), гребнечуб гвіанський (*Rupicola rupicola*), арапонга біла (*Procnias albus*), арапонга чорнокрила (*Procnias averano*), арапонга голошия (*Procnias nudicollis*), кармінник західний (*Phoenicircus nigricollis*); родини Манакінових (Pipridae) – манакін арапипський (*Antilophia bokermanni*), манакінчик вогнеголовий (*Machaeropterus regulus*), манакін мексиканський (*Pipra mentalis*), манакін рогатий (*Pipra cornuta*), манакін золотоголовий (*Pipra erythrocephala*), манакін ниткохвостий (*Pipra filicauda*), манакін-шилохвіст (*Ilicura militaris*), манакін-червононіг синій (*Chiroxiphia caudata*); родини Воловоочкових (Troglodytidae) – мімик (*Donacobius atricapilla*), каштанник андійський (*Cinnycerthia unirufa*); родини Віреонових (Vireonidae) – віреончик жовтоволоий (*Hylophilus thoracicus*), віреон сіроголовий (*Vireolanius leucotis*); родини Саякових (Thraupidae) – тангар чернощокий (*Schistochlamys melanopsis*), тангар строкатий (*Cissopis leverianus*), тапіранга бразильська (*Ramphocelus bresilius*), танагра малахітова (*Tanagra seledon*), танагра золотогруда (*Tanagra schrankii*), танагра-медоїд пурпура (*Cyanerpes caeruleus*); родини Вівсянкових (Emberizidae) – пінкіс кактусовий (*Camarhynchus (Cactospiza) pallidus*); родини Трупіалових (Icteridae) – касик жовтохвостий (*Cacicus cela*), потеліжник (*Gymnomystax mexicanus*), каруг жовтоголовий (*Chrysomus (Agelaius) icterocephalus*), конота бразильська (*Psarocolius bifasciatus*).

Патагонсько-Чилійська підобласть охоплює гірську частину північно-східного узбережжя Тихого океану та Патагонію, а саме – простягається на південь від лісових районів Болівії та Бразилії до Вогняної Землі включно. Ця підобласть характеризується різноманітними природними умовами, що є у високих гірських хребтах Анд, напівпустелях Аргентини і вологих лісах Парагваю та Уругваю, суворому островному кліматі Вогняної Землі.

У цій підобласті трапляються види, характерні для інших підобластей, зокрема нанду (Rheidae) й тинаму (Tinamidae), а також ендемічні: катарти (Cathartidae), каріями (Cariamidae), деякі колибри (Trochilidae). У межах Чилійського нагір'я переважають птахи пампасів і гір.

Характерними представниками орнітофауни підобласті є американські страуси – наприклад, нанду великий (*Rea americana*, Rheidae). Це нелітаючі птахи великого розміру, які, на відміну від подібних видів, поширених у Нотогеї в Австралії, мають добре розвинені крила. Забарвлення оперення бурувато-сіре, нижні кінцівки трипалі. Полігами. Ведуть зграйний спосіб життя. У період розмноження 6–8 самок відкладають до 40–80 яєць в одне гніздо. Кладку насиджує і водить малят самець.

До ендемічних у підобласті належать і кілька видів із ряду Тинамуподібних (Tinamiformes). Представники цього ряду погано літають, тіло у них валькувате з видовженою шиєю, малою головою та дещо загнутим дзьобом. Оперення від світло-

жовтого до сірого. Ноги червоно-бурі. Тинаму ведуть присмерковий і нічний спосіб життя і є всеїдними птахами. Вони живляться рослинним кормом: фруктами, насінням, бруньками, листям, пелюстками, корінцями та кореневищами. До їхнього раціону входять також безхребетні: мурахи, терміти, жуки, сарана, личинки деяких комах, молюски та дощові черви. Великі за розміром види тинаму можуть поїдати ящірок, жаб і мишоподібних гризунів, однак у їхньому раціоні переважає рослинна їжа. Гнізда будують у густих заростях чагарників на землі, куди відкладають 7–9 сірувато-оливкових яєць.

Крім згаданих видів цієї підобласті, до показових належать: із родини Тинамових (Tinamidae) – тинаму смугастий (*Tinamus colitarius*), татаупа каштановий (*Crypturellus obsoletus*), татаупа жовтоногий (*Crypturellus noctivagus*), інамбу рудошій (*Rhynchotus rufescens*), інамбу чилійський (*Nothoprocta perdicaria*), інамбу чагарниковий (*Nothoprocta cinerascens*), інамбу карликовий (*Taoniscus nanus*), інамбу чубатий (*Eudromia elegans*), інамбу ошатний (*Eudromia formosa*), інамбу патагонський (*Tinamotis ingoufi*); родини Пінгвінових (Spheniscidae) – пінгвін Гумбольдта (*Spheniscus humboldti*), пінгвін магелланський (*Spheniscus magellanicus*); родини Пірникозових (Podicipedidae) – пірникоза аргентинська (*Podiceps gallardoi*), пірникоза-голіаф (*Podiceps major*), пірникоза короткокрила (*Rollandia (Centropelma) microptera*); родини Альбатросових (Diomedidae) – альбатрос Бюллера (*Diomedea bulleri*), альбатрос довгохвостий (*Phoebastria palpebrata*); родини Буревісникових (Procellariidae) – буревісник велетенський (*Macronectes halli*), тайфунник кермадецький (*Pterodroma neglecta*), тайфунник тихоокеанський (*Pterodroma externa*), тайфунник Кука (*Pterodroma cooki*), тайфунник Штейнегера (*Pterodroma longirostris*), буревісник рожовоногий (*Puffinus creatopus*); родини Качуркових (Hydrobatidae) – океанник Еліота (*Oceanites gracilis*), океанник сіроспинний (*Garrodia nereis*); родини Пуфінурових (Pelecanoididae) – пуфінур магелланський (*Pelecanoides magellani*); родини Фаєтонових (Phaethontidae) – фаєтон білохвостий (*Phaethon lepturus*); родини Пеліканових (Pelecanidae) – пелікан бурий чилійський (*Pelecanus occidentalis thagus*); родини Сулових (Sulidae) – сула блакитнонога (*Sula nebouxii*), сула перуанська (*Sula variegata*); родини Бакланових (Phalacrocoracidae) – баклан перуанський (*Phalacrocorax bougainvillii*), баклан червононогий (*Phalacrocorax gaimardi*); родини Чаплевих (Ardeidae) – бугай строкатий (*Botaurus pinnatus*), бугайчик аргентинський (*Ixobrychus involucris*), бугайчик американський (*Ixobrychus exilis*), квак чорногорлий (*Nycticorax violaceus*), квак широкодзьобий (*Cochlearius cochlearius*); родини Лелекових (Ciconiidae) – лелека-тантал американський (*Mycteria americana*), ябіру неотропічний (*Jabiru mycteria*); родини Ібісових (Threskiornithidae) – коровайка американська (*Plegadis chihi*), коровайка тонкодзьоба (*Plegadis ridgwayi*), ібіс блакитний (*Theristicus (Harpiprion) caerulescens*), ібіс сірокрилий (*Theristicus melanopis*); родини Фламінігових (Phoenicopteridae) – фламінго андійський (*Phoenicoparrus (Phoenicopaterus) andinus*), фламінго жовтодзьобий (*Phoenicoparrus (Phoenicopaterus) jamesi*); родини Качкових (Anatidae) – качка-свистун руда (*Dendrocygna bicolor*), коскороба (*Coscoroba coscoroba*), лебідь чорношій (*Cygnus melanocorypha*), каргарка андійська (*Chloephaga melanoptera*), каргарка сіроголова (*Chloephaga poliocephala*), каргарка рудоголова (*Chloephaga rubidiceps*), каргарка магелланська (*Chloephaga picta*), каргарка гриваста (*Neochen jubata*), крижень андійський (*Anas specularioides*), крижень білошій (*Anas specularis*), шилохвіст білощокий (*Anas bahamensis*), чирянка болівійська (*Calonetta (Anas) leucophrys*), качка-пароплав магелланська (*Tachyeres*

pteneres), качка андійська (*Merganetta armata*), чернь аргентинська (*Netta peposaca*), савка американська (*Oxyura jamaicensis*), савка аргентинська (*Oxyura vittata*), качка чорноголова (*Heteronetta atricapilla*); родини Яструбових (Accipitridae) – орел-самітник чубатий (*Harpohaliaetus coronatus*), канюк чорний (*Buteo leucorrhous*), канюк білогрудий (*Buteo albigula*), канюк патагонський (*Buteo ventralis*); родини Соколових (Falconidae) – каракара патагонська (*Phalco boenus albogularis*), сокіл плямистокрилий (*Spizapteryx circumcinctus*); родини Кракових (Circidae) – абури-крикун чорнолобий (*Aburria jacutinga*); родини Пастушкових (Rallidae) – погонич-пігмей чорний (*Coturnicops notatus*), погонич біловолий (*Laterallus leucopyrrhus*), погонич рудоший (*Laterallus melanophaius*), погонич американський (*Laterallus jamaicensis*), погонич уругвайський (*Porzana (Laterallus) spilopterus*), пастушок патагонський (*Rallus antarcticus*), пастушок парагвайський (*Aramides saracura*), султанка американська (*Porphyrio (Porphyryla) flavirostris*), курочка плямистобоча (*Gallinula melanops*), лиска андійська (*Fulica ardesiaca*), лиска жовтодзьоба (*Fulica armillata*), лиска червонолоба (*Fulica ruffrons*); родини Лапчастоногових (Heliornithidae) – лапчастоніг неотропічний (*Heliornis fulica*); родини Мальованцевих (Rostratulidae) – мальованець аргентинський (*Nycticryphes semicollaris*); родини Куликосорокових (Haematopodidae) – кулик-сорока американський (*Haematopus palliatus*); родини Сивкових (Charadriidae) – чайка каєнська (*Vanellus cyanus*), пісочник фолклендський (*Charadrius falklandicus*), пісочник степовий (*Charadrius alticola*), послотюх (*Pluvianellus socialis*); родини Баранцевих (Scolopacidae) – побережник американський (*Aphriza virgata*), баранець кордильєрський (*Gallinago stricklandii*); родини Тинокорових (Thiposoridae) – атарік білочеревий (*Attagis malouinus*); родини Мартинових (Laridae) – мартин перуанський (*Larus belcheri*), мартин сіроголовий (*Larus cirrhocephalus*), мартин патагонський (*Larus maculipennis*), мартин галапагоський (*Creargus furcatus*); родини Крячкових (Sternidae) – крячок білоголовий (*Sterna trudeaui*), крячок строкакий (*Sterna fuscata*), крячок перуанський (*Sterna lorata*), крячок-інка (*Lorosterna inca*); родини Голубових (Columbidae) – голуб чилійський (*Columba araucana*), талпакоті сіроголовий (*Columbina cruziana*), горличка аргентинська (*Metriopelia morenoi*); родини Папугових (Psittacidae) – папуга патагонський (*Cyanoliseus patagonus*), папуга-червонохвіст короткодзьобий (*Enicognathus ferrugineus*), папуга-червонохвіст довгодзьобий (*Enicognathus leptorhynchus*), амазон червоноплечий (*Amazona pretrei*), папуга синьочеревий (*Tricharia malachitacea*); родини Зозулевих (Cuculidae) – кукліло білочеревий (*Coccyzus euleri*); родини Совових (Strigidae) – сова вохристоврова (*Pulsatrix koeniswaldiana*), сичик-горобець магелланський (*Glaucidium nanum*), сичик-горобець андійський (*Glaucidium jardiinii*); родини Дрімлюгових (Caprimulgidae) – дрімлюга-лірохвіст бразильський (*Macropsalis forcipata*), дрімлюга-короткохвіст (*Eleothreptus anomalus*); родини Серпокрильцевих (Apodidae) – свіфт світлоголовий (*Cypseloides senex*); родини Колібриєвих (Trochilidae) – колібри-плямохвіст білобокий (*Oreotrochilus leucopleurus*), колібри вогнеголовий (*Sephanoides sephanoides*), колібри фернандеський (*Sephanoides fernandensis*), колібри оазовий (*Rhodopsis vesper*); родини Дятлових (Picidae) – дятел чилійський (*Picoides lignarius*), декол чилійський (*Colaptes pitius*), дятел-кардинал магелланський (*Campephilus magellanicus*); родини Горнерових (Furnariidae) – землекоп блідий (*Geositta isabelina*), землекоп рудохвостий (*Geositta rufipennis*), землекоп короткодзьобий (*Geositta antarctica*), аnumбі темнохвостий (*Eremobius phoenicurus*), тококо (*Chilia melanura*), трясохвіст темночеревий

(*Cinclodes patagonicus*), трясохвіст сіробокій (*Cinclodes oustaleti*), тірал (*Sylviothorhynchus desmursii*), раядито малий (*Aphrastura spinicauda*), раядито великий (*Aphrastura masafuera*), сікора чубата (*Leptasthenura platensis*), курутія жовтогорла (*Cranioleuca sulphurifera*), канастеро малий (*Asthenes pyrrholeuca*), канастеро каштановий (*Asthenes steinbachi*), канастеро патагонський (*Asthenes patagonica*), канастеро чорнохвостий (*Asthenes humicola*), канастеро південний (*Asthenes anthoides*), канастеро блідий (*Asthenes hudsoni*), канастеро смугастохвостий (*Asthenes maculicauda*), сікора коричневоголова (*Spartonoica maluroides*), м'якохвіст малий (*Phacellodomus sibilatrix*), м'якохвіст червоноокий (*Phacellodomus erythrophthalmus*), качолота білогорла (*Pseudoseisura gutturalis*), філідор чорноголовий (*Philydor atricapillus*), амурадо (*Pygarrhichas albogularis*); родини Галітових (Rhinocryptidae) – турко каштановий (*Pteroptochos castaneus*), турко чорноголовий (*Pteroptochos tarnii*), турко вусатий (*Pteroptochos megapodius*), тапакуло білогорлий (*Scelorchilus albicollis*), тапакуло рудогорлий (*Scelorchilus rubecula*), галіто бурий (*Teledromas fuscus*), тапакуло чилійський (*Eugralla paradoxa*), тапакуло андійський (*Scytalopus magellanicus*); родини Котингових (Cotingidae) – пікаогудо (*Oxyruncus cristatus*), рара рудохвоста (*Phytotoma rara*); родини Тиранових (Tyrannidae) – каландрита велика (*Stigmatura budytoides*), торілон острівний (*Anairetes fernandezianus*), пітайо патагонський (*Colorhamphus Ochthoeca parvirostris*), монжита червоноока (*Xolmis pyrope*), монжита чорнокрила (*Xolmis dominicanus*), монжита іржаста (*Xolmis (Neoxolmis) rubetra*), пепоаза (*Neoxolmis rufiventris*), гохо великий (*Agriornis lividus*); родини Ластівкових (Hirundinidae) – білозорка чилійська (*Tachycineta meyeri*), шурик південний (*Progne elegans*); родини Плискових (Motacillidae) – щеврик патагонський (*Anthus correndera*); родини Воловоочкових (Troglodytidae) – овад річковий (*Cistothorus platensis*); родини Пересмішникових (Mimidae) – пересмішник чилійський (*Mimus thenca*), пересмішник патагонський (*Mimus patagonicus*); родини Дроздових (Turdidae) – дрізд південний (*Turdus falcklandii*); родини Воронових (Corvidae) – пая бразильська (*Cyanocorax cristatellus*); родини Шакових (Sturnidae) – майна чубата (*Acridotheres cristatellus*); родини В'юркових (Fringillidae) – чиж жовтогузий (*Carduelis uropygialis*), чиж бородатий (*Carduelis barbata*); родини Вівсянкових (Emberizidae) – вівсянка жовта (*Gubernatrix cristata*), вівсянка чорнощока (*Coryphasiza melanotis*), заросляк аргентинський (*Atlapetes citrinellus*), зерноід болотяний (*Sporophila palustris*), зерноід каштановий (*Sporophila cinnamomea*), зерноід чорночеревий (*Sporophila melanogaster*), посвірж великий (*Sicalis auriventris*), посвірж патагонський (*Sicalis lebruni*), свертушка аргентинська (*Compsospiza (Poospiza) baeri*), свертушка білокрила (*Poospiza ornata*), діука південна (*Diuca diuca*), магеланник жовтокрилий (*Melanodera melanodera*), магеланник жовтовусий (*Melanodera xanthogramma*), вівсянчик патагонський (*Phrygilus patagonicus*), вівсянчик чилійський (*Phrygilus gayi*), вівсянчик аргентинський (*Phrygilus carbonarius*), підполок строкатоголовий (*Rhynchospiza (Aimophila) strigiceps*); родини Трупіалових (Icteridae) – щетинкопер великий (*Curaeus curaesus*), тордо шафрановий (*Xanthopsar flavus*), мочарець бронзовий (*Pseudoleistes virescens*), шпаркос пампасовий (*Sturnella defilippii*), шпаркос великий (*Sturnella loyca*).

Центральноамериканська підобласть займає площу Центральної Америки, а також, можливо, вузьку частину південного відрозу материка Північної Америки, а саме – від Панамського перешийка до Мексиканського нагір'я. Клімат підобласті вологий, тропічний. Рельєф низинний на Тихоокеанському узбережжі та гірський, у вигляді молодих окремих вулканів і плато на Атлантичному. Це один із найголовніших у світі районів активного вулканізму. Близько 40% території вкрито вологими

тропічними лісами з буйною рослинністю. Центральна і південна частини підобласті мають багато річок, північна – представлена величезним плоскогір'ям і гірськими пасмами.

Для фауни цієї підобласті характерні такі показові види: з родини Тинамових (Tinamidae) – татаупа чагарниковий (*Cryptellus cinnamomeus*), татаупа сірогрудий (*Cryptellus boucardi*); родини Краксових (Cracidae) – чачалака східна (*Ortalis vetula*), пенелопа чорна (*Chamaepetes unicolor*), пенелопа рогата (*Oreophasis derbianus*); родини Папугових (Psittacidae) – амазон тринідатський (*Amazona ochrocephala*); родини Колібрієвих (Trochilidae) – колібрі-шаблекрил рудий (*Campylopterus rufus*); родини Трогонових (Trogonidae) – квезал чубатий (*Pharomachrus mocinno*); родини Тодієвих (Todidae) – тоді зелений (*Todus todus*); родини Момотових (Momotidae) – момот блакитногорлий (*Aspatha gularis*), момот гостродзьобий (*Electron carinatum*); родини Котингових (Cotingidae) – котинга панамська (*Cotinga ridgwayi*), котинга мексиканська (*Cotinga amabilis*), красочуб червоноволий (*Cephalopterus glabricollis*), арапонга руда (*Procnias tricarunculatus*); родини Манакінових (Pipridae) – манакін-червононіг північний (*Chiroxiphia linearis*); родини Воловоочкових (Troglodytidae) – мишовій тонкодзьобий (*Hylorchilus sumichrasti*); родини Пересмішникових (Mimidae) – пересмішник білочеревий (*Melanotis hypoleucus*), пересмішник еспанійський (*Nesomimus macdonaldi*); родини Кардиналових (Cardinalidae) – скригнатка жовтогруда (*Passerina leclancherii*); родини Трупіалових (Icteridae) – конота панамська (*Psarocolius montezuma*), трупіал-чернець галасливий (*Dives dives*).

Антильська підобласть складається лише з Антильського архіпелагу, до складу якого входять острови: Великі та Малі Антильські, Ямайка, Гаїті, Пуерто-Ріко, Багамські, Віргінські та Куба. Усі вони вулканічного або рифового походження, що позначилося на їхній острівній фауні, де практично відсутні хижаки, зокрема ссавці. Клімат підобласті тропічний, морський, середня температура року 26°C. Влітку над островами проносяться шторми, зливи і навіть урагани. Дощів на навітряних схилах випадає до 5500 мм, на підвітряних 750 мм. На півдні, на сухіших схилах, поширені савани. Рослинність в основному низькоросла – це чагарники колючих кактусів і молочаї. Тільки у прибережних зонах, на вологих схилах ростуть тропічні вічнозелені ліси.

Порівняно зі сусідніми, орнітофауна Антильської підобласті бідна, що є віддзеркаленням острівного характеру регіону. З цим пов'язане вимирання видів у межах підобласті, зокрема під впливом людини та завезених нею за останні 100 років тварин – щурів (*Rattus* spp.), котів (*Felis* spp.), мангустів (*Herpestes* spp.), а також унаслідок дії природних чинників (кліматичні умови). У загальному тут трапляються птахи приблизно зі 150 родів, з яких 30 ендемічні.

До ендеміків підобласті належать птахи родини Тодієвих (Todidae) – тоді кубинський (*Todus multicolor*) і тоді пуерто-риканський (*Todus mexicanus*), дуже яскраво забарвлені невеликі птахи з великою головою, довгим сплюсненим двоколірним дзьобом і яскраво-червоною „борідкою”, дещо подібні до рибалочок. Язик у тоді довгий і загострений. Живуть окремими парами, переважно в лісах. Оселяються по урвищах, серед чагарників. Гнізда влаштовують у норах, дуплах чи розщелинах скель. Гніздову нору викопують дзьобом. Довжина нори від 10–15 до 60 см. У кінці нори – розширена гніздова камера, де птахи відкладають 2–3, іноді 4 яйця білого кольору. Риють нору і насиджують кладку обидва партнери. Живляться тоді комахами, яких ловлять у повітрі, рідше – фруктами. Зазвичай птах сидить на гілці низько над землею, звідки і злітає за здобиччю. Іноді тоді здобувають молодих ящірок.

Крім того, до показових видів підобласті належать: із родини Папугових (Psittacidae) – амазон королівський (*Amazona guildingii*); родини Колібрієвих (Trochilidae) – колібрі-смарагд пуерто-риканський (*Chlorostilbon maugaeus*); родини Трогонових (Trogonidae) – трогон кубинський (*Priotelus temnurus*), трогон гаїтійський (*Temnotrogon roseigaster*); родини Пальмовикових (Dulidae) – пальмовик (*Dulus dominicus*); родини Воловоочкових (Troglodytidae) – ломик (*Ferminia cerverai*); родини Пересмішникових (Mimidae) – дигач рудий (*Cinclocerthia ruficauda*); родини Дроздових (Turdidae) – дрізд карибський (*Turdus plumbeus*); родини Вівсянкових (Emberizidae) – потрост кубинський (*Tiaris canorus*); родини Трупіалових (Icteridae) – трупіал ямайський (*Nesopsar nigerrimus*).

Таким чином, представлений аналіз орнітофауни Нотогеї та Неогеї свідчить про значні відмінності й унікальність видового багатства цих зоогеографічних суш і дає уявлення про сучасний стан поширення показових видів птахів на планеті, значна частина з яких є ендемічними. Крім того, наявність таких видів дає можливість стверджувати про існування своєрідних центрів походження тварин, формування яких тісно пов'язане з географічними особливостями регіонів, зокрема кліматичними чинниками, які на них впливають.

1. Абдурахманов Г.М., Лопатин И.К., Исмаилов Ш.И. **Основы зоологии и зоогеографии**: учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. М.: Изд. центр „Академия”, 2001. 496 с.
2. Бобринский Н.А. Гладков Н.А. **География животных**. 2-е изд. М.: Просвещение, 1961. 288 с.
3. Воронов А. Г. **Биогеография**. М.: Изд-во МГУ, 1963. С. 250–251, 287.
4. Второв П. П., Дроздов Н. Н. **Биогеография**: учебное пособие для студентов педагогических университетов по биологии и географии. М.: Просвещение, 1978. С. 232–237.
5. Гелтнер В. Г. **Общая зоогеография**. М.; Л.: Биомедгиз, 1936. 548 с.
6. Дарлингтон П. Дж. **Зоогеография** / пер. с англ. М.: Прогресс, 1966. 520 с.
7. Есипов В. К. **Животный мир Антарктики**. Архангельск: ОГИЗ, 1938. 108 с.
8. Кафанов А. И. **Историко-методологические аспекты общей и морской биогеографии**. Владивосток: ДВГУ, 2005. 208 с.
9. Кістяківський О. Б., Корнєєв О. П. **Посібник з зоогеографії**. Вид. 2-е. К.: Радянська школа, 1968. 132 с.
10. Крыжановский О. Л. **Состав и происхождение наземной фауны Средней Азии**. Л.: Наука, 1965. 420 с.
11. Крыжановский О. Л. Основные закономерности состава фауны Histeridae (Coleoptera) Евразийского континента. **Зоол. журнал**, 1971; 50(12): 1813–1817.
12. Крыжановский О. Л. О принципах зоогеографического районирования суши. **Зоол. журнал**, 1976а; 55(7): 965–975.
13. Крыжановский О. Л. К вопросу о предмете зоогеографии и методах зоогеографических исследований. **Журнал общ. биологии**, 1976б; 37(5): 762–768.
14. Крыжановский О. Л. Об объеме и зоогеографическом расчленении Палеотропического доминиона // **Современные проблемы зоогеографии**. М.: Наука, 1980. С. 61–81.
15. Крыжановский О. Л. Принципы единого зоогеографического районирования суши на основе распространения наземных беспозвоночных. **Журнал общ. биологии**, 1987; 48(1): 66–71.
16. Крыжановский О. Л. **Состав и распространение энтомофаун земного шара**. М.: Т-во научных изданий КМК, 2002. 237 с.

17. Лиховид А. А., Тертышников М. Ф. Зоогеографическое (фаунистическое) районирование Предкавказья // **Современная биогеография**. М.: ИИЕТ РАН, 2001. 171 с.
18. Лиховид А. А. Зоогеографическое районирование Предкавказья // **Вопросы современной науки и практики** / Ун-т им. В. И. Вернадского, 2008; 4: 75–85.
19. Лобанов А. Л., Медведев Г. С., Абдурахманов Г. М. Новый подход к использованию фаунистических данных в зоогеографическом районировании. **Зоол. журнал**, 1995; 74(11): 131–140.
20. Лопатин И. К. **Основы зоогеографии**. Минск: Вышэйшая школа, 1980. 199 с.
21. Лопатин И. К. **Зоогеография**. Минск: Вышэйшая школа, 1989. 356 с.
22. Прохоренко Э. В. **Зоогеография**: курс лекций. Бишкек, 2004. 97 с.
23. Пузанов И. И. **Зоогеография**. М.: Учпедгиз, 1938. 360 с.
24. Семенов-Тянь-Шанский А. П. **Пределы и зоогеографические подразделения Палеарктической области для наземных сухопутных животных на основании географического распределения жесткокрылых насекомых**. М.; Л.: Изд-во АН СССР, 1936. 16 с., 1 карта.
25. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. Published by Lynx Edicions, 1992; 1: 696.
26. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. Published by Lynx Edicions, 1994; 2: 638.
27. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. Published by Lynx Edicions, 1996; 3: 821.
28. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. Published by Lynx Edicions, 1997; 4: 679.
29. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. Published by Lynx Edicions, 1999; 5: 759.
30. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. – Published by Lynx Edicions, 2001; 6: 589.
31. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, Jordi Sargatal. – Published by Lynx Edicions, 2002; 7: 613.
32. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2003; 8: 845.
33. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2004; 9: 863.
34. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2005; 10: 895.
35. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2006; 11: 798.
36. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2007; 12: 815.
37. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2008; 13: 879.
38. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2009; 14: 893.
39. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2010; 15: 879.
40. **Handbook of the Birds of the World** / edited by Josep del Hoyo, Andrew Elliott, David A. Christie. – Published by Lynx Edicions, 2011; 16: 893.
41. *Sclater P. L.* On the general geographical distribution of the members of the class Aves. **J. Proc. Linnean Soc. Zool**, 1858; 2: 30–145.

ZOOGEOGRAPHIC PECULIARITIES OF DISTRIBUTION OF BIRDS Part 1. NOTOGAEA AND NEOGAEA

H. Fesenko¹, I. Shydlovskyy²

¹*I. Schmalhausen Institute of Zoology of NAS of Ukraine
15, B. Khmelnytsky St., Kyiv 01601, Ukraine
e-mail: h.fesenko@gmail.com*

²*Zoological Museum Ivan Franko National University of Lviv
4, Hrushevsky St., Lviv 79005, Ukraine*

Distribution of birds on the globe's surface is a subject to the division on land and zoogeographical regions which are characterized by specific features that display owing to presence of so-called demonstrative species. The paper presents an analysis of the avifauna Notogea and Neogea, significant differences and the uniqueness of species richness of the zoogeographical lands and gives a representation of the current state of distribution of demonstrative bird species on the planet. It is proposed to change the name of the Papuan zoogeographical subregion on Papua to agree it with the origin of the country, as it was done else where. It is also proposed to include the Antarctic in Notogea zoogeographical land which is a specific territory with the original and endemic fauna. It also has a number of bird species that are common for New Zealand, Australian and Polynesian regions of the same land.

Keywords: Zoogeography, land and zoogeographical region, Notogea, Neogea, demonstrative species, distribution of birds are endemic.

ЗООГЕОГРАФИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАСПРОСТРАНЕНИЯ ПТИЦ Часть 1. НОТОГЕЙСКАЯ И НЕОГЕЙСКАЯ СУШИ

Г. В. Фэсэнко¹, И. В. Шидловский²

¹*Институт зоологии им. И. И. Шмальгаузена НАН Украины
ул. Б. Хмельницкого, 15, Київ 01601, Україна
e-mail: h.fesenko@gmail.com*

²*Зоологический музей Львовского национального университета имени Ивана Франко
ул. Грушевского, 4, Львов 79005, Украина*

Распространение птиц на Земном шаре подчинено разделению ее поверхности на зоогеографические суши и области, для которых характерны специфические черты, проявляющиеся в присутствии так называемых показательных видов. В статье представлен анализ орнитофауны Нотогеи и Неогейи, показаны значительные различия и уникальность видового богатства этих зоогеографических суши, дано представление о современном состоянии распространения показательных видов птиц на планете. Предлагается изменить название Папуасской зоогеографической подобласти на Папуанскую, чтобы согласовать ее происхождение от названия страны, как это сделано для всех остальных подобластей, а не от названия коренного населения. Предлагается также ввести в состав Нотогеи Антарктическую зоогеографическую область, которая является специфической территорией,

с оригинальной фауной и наличием эндемиков, и одновременно в этом регионе распространен целый ряд видов птиц, которые характерны также для Новозеландской, Австралийской и Полинезийской областей этой же суши.

Ключевые слова: зоогеография, зоогеографические суши и области, Нотогея, Неогея, показательные виды, распространение птиц, эндемики.

Одержано: 18.07.2012